

Okul Müdürlerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları

Doç. Dr. Pınar Yengin Sarpkaya, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye, pinar@sarpkaya.net

Cemal Bilge Kapçak, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Türkiye, cbilgekapcak@gmail.com

Öz

Bu araştırmada, okul müdürlerinin boş zamanlarını nasıl ve nerelerde geçirdiklerini, okul dışı zamanlarında yeterince dinlenip dinlenemediklerini öğrenmek ve açıklamak amaçlanmıştır. Araştırma, olgubilim desenine göre planlanmış olup okul seçiminde maksimum çeşitlilik, okul müdürlerinin seçiminde ise ölçüt örnekleme tekniğiyle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, alanyazın taramasından yararlanılarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmış ve içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 2018/2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Aydın ili Efeler ilçesinde, 10 kamu okulunda görev yapan 5 kadın ve 5 erkek okul müdüründen oluşmaktadır. Çalışma grubu, iki anaokulu, üç ilkokul, üç ortaokul ve iki lise müdüründen oluşmaktadır

Araştırmanın başlıca bulguları şöyledir: Çalışmaya katılan kadın ve erkek okul müdürlerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının farklılaştığı, kadın okul müdürlerinin, erkek okul müdürlerine göre daha az dinlenebildikleri, erkek okul müdürlerinin hobilerine daha fazla zaman ayırdıkları saptanmıştır. Okul müdürlerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine yönelik eğitimler aldıkları, hafta içi hiç dinlenemedikleri ancak hafta sonları dinlenmeye fırsat buldukları saptanmıştır. Hafta sonlarında okul müdürlerinin şehirden uzak, sakin yerleri tercih ettikleri, aile bireyleriyle birlikte zaman geçirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Okul içerisinde liderliğin paylaşılması, liderin iş yükünü hafifletebilir. Okul müdürlerinin iş yüklerini azaltmak ve dolayısıyla kendilerine ayıracakları zamanı artırmak için hem müdürlerin hem müdür yardımcılarının iş tanımlarının yeniden yapılması, okullara destek eleman niteliğinde yeterli memur ataması yapılması düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: okul müdürleri, boş zaman, boş zaman değerlendirme

Abstract

The aim of this study is to learn and explain how and where school principals spend their free times and whether they can get enough rest outside of the school. The study was designed as a phenomenological study and was conducted with maximum diversity sampling technique for selection of schools and criterion sampling technique for selection of school principals. The data were collected via a semi-structured interview form developed by using the literature review and content analysis was used or the analysis of the data. The study group of the research consists of five female and five male principals working in 10 public schools in the Efeler, Aydın in the spring term of the 2018/2019 academic year. Schools for the study group were determined by using maximum diversity sampling and two kindergartens, three primary schools, three secondary schools and two high schools were selected.

The main findings of the study are as follows: it was found that the habits of male and female school principals differ; female principals can rest less compared to males, while males can spend more time on their hobbies. It was also found that principals got training for their personal and professional development, they cannot rest on weekdays at all, they have the opportunity to rest only at the weekends. Moreover, it was found that the principals prefer quiet places away from the city life and wish to spend time with family members in the weekends.

As a suggestion, shared leadership practice within the school can decrease the workload of principals. In order to reduce the workload of the principals and thus make them allocate more personal time for themselves, redefining job descriptions of both principals and vice-principals and appointing sufficient civil servants to support schools can be suggested.

Key Words: School principal, leisure time, time management

Giriş

Endüstrileşmedeki gelişmelere paralel olarak teknolojiye dayalı artan üretim ve refah toplumunun yükselişi ile birlikte boş zamanlarda önemli bir artış görülmektedir. Bu durum boş zaman olgusunun günümüzde giderek önem kazandığını hemen her kesimden insanın yaşamının odağına yerleştiğini göstermektedir. Bireyler ya da toplumlar, boş zamana dönük olarak daha fazla seçenek ve tercihle karşı karşıya bırakılmaktadır. Günümüzde boş zaman ve bu zamanı değerlendirme ciddi bir sorun olarak görünse de, insanların çalışma dışındaki serbest zamanlarında dinlenmekten ve sevdikleri ile hoşça vakit geçirecek işlerle uğraşmaktan zevk duydukları bilinmektedir. Bu nedenle, çalışma dışında geçirilen zaman, insanlar için büyük önem taşımaktadır.

Boş zaman, bireyin yaşamak için başvurması gereken uğraşların dışında bireysel tercihlerine ayıracağı zaman olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre boş zaman günlük yaşamın uyku, dinlenme ve çalışma dışında kalan, bireyin istediği gibi kullanabileceği zamandır (Sabbağ & Aksoy, 2011). Boş zaman, bireyin yapmakla yükümlü olduğu aktivitelerin dışında kalan ve kendi bireysel ilgisi, ihtiyacı ve zevki için yaptığı etkinliklerdir. Başka bir deyişle rutin faaliyetlerinin dışında bireyi dinlendirip bilişsel ve bedensel olarak canlanmasını sağlayan etkinliklerdir. (Tezcan, 1993). Çalışanlar için boş zamanların etkin değerlendirilmesi önemli olup boş zamanı değerlendirme, çalışma yaşamının neden olduğu stres ve yorgunluktan kurtulma, sosyal ve kişisel yaşamda daha mutlu ve başarılı olma sonucunu doğuracaktır. Çalışan bir insanın başarılı kabul edilebilmesi için, iş yaşamında olduğu kadar sosyal yaşamda da başarılı olması, çeşitli hobilere sahip olması ve özel yaşamına yeterli zaman ayırabilmesi gerekir (Aydoğan & Gündoğdu, 2006).

Günümüzde, çalışma yaşamının yoğun, yorucu ve stresli olması, boş zaman değerlendirme etkinliklerini yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası yapmış ve yenilenme, dinlenme, yeniden toparlanma aracı haline getirmiştir. Boş zamanların değerlendirilme tarzı; çalışma yaşamının neden olduğu stres ve yorgunluktan kurtulmada, sosyal ve kişisel yaşamda daha mutlu ve başarılı olmada etkili olabilmektedir. Bu doğrultuda okullardaki bürokratik yapının gerekliliklerinin yanında, tüm paydaşlarla ilgilenmek durumunda kalan ve okulu etkili yönetmekten sorumlu olan okul müdürlerinin, gerek okul içinde gerekse okul dışında zamanlarını nasıl kullandıkları önemlidir. Ayrıca okul dışı saatlerde okul müdürlerinin farklı etkinliklere katılıp hobileriyle uğraşabilmeleri okulun daha sağlıklı işleyişi açısından önemli görünmektedir. Şahin, Akten ve Erol'a (2009) göre, iş, özellikle belli bir sınırı aştıktan sonra insanda yorgunluk ve isteksizlik yaratır. Bu nedenle sürekli çalışmamak, hatta iş saatleri arasında boş zamanlar bırakmak çalışan insan için büyük bir kolaylık sağlar. Bu bağlamda lider olması beklenen okul müdürünün zaman yönetim becerilerinin yüksek olması, okula dinlenerek gelmesi ve boş zamanlarını etkili değerlendirmesi beklenir.

Günümüzde boş zaman, çalışmanın yeniden üretimi için gerekli bir yaşam alanıdır (Aytaç, 2002). Küreselleşen dünya düzeninde, her ne kadar teknolojinin ilerleyişi belli konularda yardım edip yaşamımızı kolaylaştırırsa da günümüzde kişisel sıkıntılar, hayal kırıklıkları, ekonomik yetersizlikler gibi sorunlar insanları daha gergin ve sınırlı yapmaktadır. Bu olumsuz atmosfer içinde okul yöneticilerinin de olduğu düşünüldüğünde, sahip oldukları boş zamanı verimli şekilde değerlendirip değerlendiremedikleri konusu merak edilmektedir. Sadece okul yöneticilerinin değil, tüm çalışanların işe yeterince dinlenerek gitmesi bireysel ve örgütsel performans açısından önemli bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Boş zaman faaliyetleri, eğitimi desteklediği, kültürel ve ekonomik kalkınmayı hızlandırdığı ve çalışma verimini artırdığı için oldukça önemlidir (Ağaoğlu, 2006) ve bu tür zamanların etkili değerlendirilmesi sayesinde, fiziksel ve zihinsel güçleri etkili kullanma, yaratıcı ve üretici olma ve dinlenme gibi olumlu etkiler dolayısıyla mutlu ve huzurlu bir yaşama ve çalışma ortamına devam edebilmektedir (Tel, 2007).

Boş zamanın katkıları şöyle özetlenebilir (Çakıroğlu, 1998) :

Yaratıcı gücü geliştirme: Boş zamanlar, insanın her yaş dönemindeki yaratıcılık gücünün ortaya çıkmasına ve bu gücün geliştirilmesine hizmet eder. Birey boş zamanlarını etkili kullanarak gizli kalmış yönlerini ortaya çıkarabilir.

Çalışma başarısını ve iş verimini artırma: Birey, uygun faaliyet seçimi yaparak veya düzenlenmiş bir programa katılarak boş zamanının verimini arttırabilmekte ya da başarısına katkı sağlayabilmektedir.

İnsanı mutlu etme: Boş zamanın değerlendirilmesinin temel amaçlarından birisi insanın mutluluğunu sağlamaktır. Günümüzde mutlu, sağlıklı ve çağdaş insan boş zamanlarını değerlendirebilen insandır. Nitekim

iyi değerlendirilen boş zamanlar insanlara mutluluk getirebileceği gibi, değerlendirilmeyen boş zamanlar da insanlar için mutsuzluk kaynağı olabilmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, okul müdürlerinin boş zamanlarını nasıl ve nerede geçirdiklerini, yeterince boş zamana sahip olup olmadıklarını ortaya koymaktır. Belirtilen bu amaç doğrultusunda, okul müdürlerinin boş zaman kavramına ilişkin yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmanın problem cümlesi “Devlet okullarında görev yapan okul müdürleri boş zamanlarını nasıl değerlendirmektedirler? “ şeklinde belirlenmiştir. Bu problem cümlesi çerçevesinde yanıt aranan alt problemler şöyledir:

- Okul müdürlerinin boş zaman kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Okul müdürleri yeterince dinlenebiliyorlar mı?
- Okul müdürleri hafta içi okul sonrasında ne tür etkinlikler yapmaktadır?
- Okul müdürleri hafta sonu boş vakitlerini nasıl değerlendirmektedir?
- Okul müdürlerinin hobileri nelerdir?

Araştırmanın önemi

Okullardaki bürokratik yapının gerekliliklerinin yanında, tüm paydaşlarla ilgilenmek durumunda kalan ve okulu etkili yönetmekten sorumlu olan okul müdürlerinin, gerek okul içinde gerekse okul dışında zamanlarını değerlendirme yolları, okul dışı saatlerde farklı etkinliklere katılıp hobileriyle uğraşabilmeleri okulun daha sağlıklı

işleyişi açısından katkı sağlayıcıdır. Bu bağlamda, okul müdürlerinin daha dinç olmaları, öğretimsel liderliği daha etkili yapabilmeleri, öğretmenleri daha sağlıklı yönlendirebilmeleri, iletişimlerinde daha güçlü olabilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri ve dolayısıyla okulu daha etkili hale getirebilmeleri açısından zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini anlamak önemli görünmektedir. Alanyazında öğrencilerin ve belli branşlarda görev yapan öğretmenlerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarına ilişkin araştırmalar yer alırken, okul müdürlerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarına yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması da önemli olarak değerlendirilmektedir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, okul müdürlerinin boş zamanlarını nasıl ve nerelerde geçirdiklerini, okul dışı zamanlarında yeterince dinlenip dinlenemediklerini öğrenmek ve açıklamak amaçlanmıştır. Araştırma, olgubilim desenine göre planlanmış olup, okul seçiminde maksimum çeşitlilik, okul müdürlerinin seçiminde ise ölçüt örnekleme tekniğiyle yürütülmüştür. Olguyu deneyimleyen katılımcıların hem bireysel deneyimlerine hem de deneyim ve görüşlerinin ortak yönlerine odaklanıldığı için (Creswell, 2018; Patton, 2014) için bu araştırma olgubilim deseninde planlanmıştır. Nitelik katılımcıların ifadelerinin bütüncül bir biçimde anlaşılması hedefleniyorsa, soruların sonda sorularla desteklenmesi ve böylece katılımcıların deneyimlerine ilişkin anlatılarını paylaşmasına olanak sağlayan türden nitel bir karakter içermesi beklenmektedir (Brannen, 2005: 182).

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 80). Araştırmada yer alacak müdürlerin çalıştıkları okullar maksimum çeşitlilik örneklemeyle belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme, çok çeşitli özelliklere sahip farklı birimleri örneklem kapsamına alır. Bu bağlamda araştırmacı heterojen bir örneklem grubu oluşturmaya çalışacağından (Baş ve Akturan, 2013: 199) ve bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtaacağından (Şimşek ve Yıldırım, 2013: 137) bu araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Okul müdürlerinin seçimi ölçüt örnekleme tekniğiyle yürütülmüştür. Ölçüt örneklemede temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 140). Burada dikkate alınan ölçüt, kendisiyle görüşme yapılacak yöneticinin en az üç yıldır

okul müdürlüğü yapıyor olma ölçütüdür. Bireyin, yönetici olarak boş zamanlarını nasıl değerlendirdiğini anlatabilmesi için uzun bir süre yöneticilik yapmış olması, birkaç yaz tatili dönemi geçirmiş olması gerektiği düşünüldüğünden üç yıl ölçütü belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu, 2018/19 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Aydın İli Efeler İlçesi'nde bulunan on devlet okullunda görev yapan beş kadın ve beş erkek okul müdüründen oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde Araştırma kapsamında çalışma grubunda yer alan katılımcıların özellikleri, okullarında bulunan öğrenci, öğretmen ve müdür yardımcıları sayıları aşağıda görülmektedir.

Tablo 1.

Çalışma Grubunda Yer Alan Katılımcıların Özellikleri ve Okullarında bulunan Öğrenci, Öğretmen ve Müdür Yardımcıları Sayısı

Katılımcı	Yaş	Kıdem	Eğitim Durumu	Kurumun Kademesi	Okulundaki Öğrenci Sayısı	Okulundaki Öğretmen Sayısı	Okuldaki Müdür Yardımcısı Sayısı
Esra	44	4	Lisans	Anaokulu	173	21	1
Betül	50	5	Lisans	Lise	1008	112	3
Şeyda	41	6	Yüksek Lisans	Ortaokul	521	40	2
Arda	40	7	Lisans	İlkokul	87	6	1
Burak	43	8	Yüksek Lisans	Ortaokul	186	15	1
Gonca	37	10	Yüksek Lisans	Anaokulu	162	27	1
Derya	39	11	Yüksek Lisans	Lise	504	33	2
İbrahim	49	13	Yüksek Lisans	Ortaokul	221	14	1
Atakan	48	13	Lisans	İlkokul	245	18	1
Onur	50	15	Lisans	İlkokul	134	10	1

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunun, iki lise, üç ortaokul, üç ilkokul ve iki anaokulu olmak üzere toplamda on okulda yöneticilik yapan on okul müdüründen oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin yöneticilik deneyimleri dört ila on beş yıl arasında değiştiği ve katılımcıların beşinin lisans, beşinin ise yüksek lisans mezunu olduğu, yaş aralıklarının ise 37 ile 50 arasında değiştiği görülmektedir. Araştırma kapsamında yer alan okulların öğrenci sayıları incelendiğinde, öğrenci sayısı en az olan okulun 87, en fazla olanın ise 1008 olduğu görülmektedir. Öğretmen sayıları 6 ila 112 arasında değiştiği ve yedi okulda 1, iki okulda 2, bir okulda ise 3 okul müdür yardımcısı bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırma verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alması planlanan sorular, ikiokul müdürü ve (eğitim yönetimi alanında iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri dahilinde görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılarak 11 soruluk görüşme formu elde edilmiştir. Araştırmanın ön uygulaması üç okul müdürüyle yapılmış olup bunlar asıl uygulamaya dahil edilmemiştir. Ön uygulamada tüm soruların okul müdürleri tarafından tam olarak anlaşıldığı belirlenmiş ve sorularda değişikliğe gidilmemiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara örnekler şöyledir: *Boş vakit kavramı size neyi ifade etmektedir? Hafta içi okul sonrası boş vakitlerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?*

1.

Görüşmeler, önceden randevu alınan okul müdürleri ile ikinci araştırmacı tarafından yüz yüze yapılmıştır. Tüm katılımcılar ses kayıt cihazının kullanılmasına izin vermiş ve görüşmeler kaydedilmiştir. Kayıt altına alınan veriler dijital ortamda <https://dictation.io/> web sitesi kullanılarak yazıya dönüştürülmüştür. Daha sonra metinler katılımcılara verilerek, kayıtların yanlışsız ve eksiksiz olduğunun doğrulanması yoluna gidilmiş ve bu yolla verilerin güvenilirliği sağlanmıştır. Ayrıca katılımcıların bu çalışmada yer alma konusunda istekli oldukları görülmüştür. Bu isteklilik veri toplamaı kolaylaştıran en önemli etmen olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin kodlanıp kategorileştirilmesi aşamasında NVivo 11 Pro paket programı kullanılmıştır. “Toplanan verilerin önce kavramlaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. Kavramlar bizi temalara götürür ve temalar sayesinde olguları daha iyi düzenleyebilir ve daha anlaşılır hale getirebiliriz” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

Bulgular

Bu bölümde okul müdürlerinin “boş zaman” kavramını nasıl tanımladıklarına, hafta içi ve hafta sonu dinlenip dinlenemediklerine ve boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “okul müdürlerinin boş zaman kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmişti. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin boş zaman kavramının onlar açısından ne ifade ettiğine ilişkin görüşleri altı tema altında toplanmıştır. Bunlar, “dinlenme”, “aileyle zaman geçirme”, “zorunlu yapılması gereken işler dışında kalan zaman”, “hiçbir şey yapılmayan zaman”, “tatile gitme” ve “kendine ayrılan zaman” şeklinde adlandırılmıştır. Birinci alt probleme ilişkin model aşağıda gösterilmiştir.

Model 1. Okul Müdürlerinin Boş Zaman Kavramına İlişkin Görüşleri

Okul müdürlerinin boş zaman kavramına ilişkin görüşleri ana hatlarıyla Model 1’de görülmektedir. Katılımcıların boş zaman kavramına yönelik görüşleri incelendiğinde ilk sırada “kendine ayrılan zaman” (Betül, Gonca, İbrahim, Arda) şeklinde tanımlandığı görülmüştür. İkinci sırada, “hiçbir şey yapılmayan zaman” (Esra, Şeyda, Burak) şeklinde tanımlanmıştır. Üç okul müdürünün (Burak, Gonca, Betül) ise birden fazla tanımlama yaptığı gözlenmiştir. Bazı katılımcıların boş zaman kavramına ilişkin görüşleri şöyledir:

“...boş zaman kavramı eğer tamamen rasyonel bir şekilde söyleyecek olursak, dinlenmek, hiçbir şey düşünmeden dinlenmek, kendi ailemle ilgilenmek olduğunu söyleyebilirim.” (Burak).

“Bence boş vakit, yapmak zorunda olduğumuz hiçbir işin olmadığı bir zaman dilimidir. Yani evimize karşı sorumluluklarımız Eşinize karşı sorumluluklarımız çocuğunuza karşı ve yaptığınız işle ilgili okulda Bulduğunuz süreler dışında herhalde hiçbir şey yapmanın gerekli olmadığı bir zaman dilimidir. Ben hiç yaşamadım. Çünkü çocuklu olmak, bir iş yerinde idareci olmak size boş vakit kavramını unutturuyor. Öyle bir vakit pek olmuyor kendimiz için.” (Şeyda).

“...boş zaman kavramı deyince direkt çocuklarım aklıma geldi. Boş zamanlarımda onlarla ilgilenmeye çalışıyorum. İstek ve beklentilerini karşılamaya çalışıyorum.” (Derya).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul müdürleri yeterince dinlenebiliyorlar mı?” olarak belirlenmişti. Aşağıda, kadın ve erkek yöneticilerin hafta içi ve hafta sonu dinlenip dinlenemediklerine ve yıllık izin kullanıp kullanmadıklarına ilişkin tablo gösterilmektedir.

Tablo 2.

Okul Müdürlerinin Hafta İçi ve Hafta Sonu Dinlenebilme Durumları

Katılımcı	Yaş	Kıdem	Eğitim Durumu	Kurumun Kademesi	Okulundaki Öğrenci Sayısı	Okuldaki Müdür Yardımcısı Sayısı	Hafta İçi Dinlenebilme Durumu	Hafta Sonu Dinlenebilme Durumu	Yıllık İzin Kullanma Durumu
Esra	44	4	Lisans	Anaokulu	173	1	X	√	√
Betül	50	5	Lisans	Lise	1008	3	X	√	X
Şeyda	41	6	Yüksek Lisans	Ortaokul	521	2	X	√	X
Arda	40	7	Lisans	İlkokul	87	1	X	√	√
Burak	43	8	Yüksek Lisans	Ortaokul	186	1	X	√	√
Gonca	37	10	Yüksek Lisans	Anaokulu	162	1	X	X	√
Derya	39	11	Yüksek Lisans	Lise	504	2	X	X	X
İbrahim	49	13	Yüksek Lisans	Ortaokul	221	1	X	X	X
Atakan	48	13	Lisans	İlkokul	245	1	X	X	X
Onur	50	15	Lisans	İlkokul	134	1	X	X	√

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan okul müdürlerinin tamamı hafta içi dinlenemedikleri, hafta sonu ise, beşinin dinlenemediği görülmektedir. Kadın okul müdürlerinin üçü hafta sonu dinlenebiliyorken, erkek okul müdürlerinin ikisinin hafta sonu dinlenebildikleri saptanmıştır. Katılımcıların yarısının pazartesi günü okula dinlenerek gittikleri görülmektedir. Pazartesi günü okula dinlenerek gittiklerini ifade eden okul müdürlerinin tamamı hafta sonu dinlendiğini söyleyen okul müdürlerinden oluşmaktadır. Kıdemleri 10 yıldan fazla olan okul müdürlerinin tamamının hafta içi ve hafta sonları dinlenemedikleri ortaya çıkmıştır. Kıdemleri 10 yıl ve altında olan okul müdürlerinin ise sadece hafta sonu dinlenebildikleri görülmektedir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere okul müdürlerinin yarısının yıllık izinlerini kullandıkları görülmektedir. Okul müdürlerinin izin kullanma durumları ile okuldaki öğrenci sayıları incelendiğinde ise öğrenci sayısı fazla olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Buna paralel olarak öğrenci sayısı az olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin ise yıllık izinlerini kullandıkları görülmektedir.

Konuya ilişkin okul müdürlerinin görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Hafta sonu dinlendiğimi düşünmüyorum. Bazen hafta sonu mu hafta içi mi ayrımını yapmakta zorlanıyorum. Aile içi ilişkiler veya yakın akrabalarla olan ilişkiler veya sorumluluklar gereği hafta içerisinde çok zaman ayıramadığımız bazı işlere ve ihtiyaçları hafta sonuna bırakarak o şekilde gidermeye çalışıyoruz.” (Onur).

“Hafta içi yeterince dinlendiğimi düşünmüyorum. Özellikle Çarşamba Perşembe, hele Cuma günü artık tamamen bittiğimizi düşünüyorum. Cuma günü İstiklal Marşı töreninden sonra bir nebze rahatlıyoruz Ama cumartesi günleri de kurslarımız var cumartesi günü de okula geliyoruz. Cumartesi günü de mesaimiz devam ediyor.” (Burak).

“Hafta sonu evet dinlendiğimi düşünüyorum. Ama okulun çok yoğun olduğu dönemlerinde dinlendiğimi düşünmüyorum. Bazen aklımdan keşke bir gün daha bir boş vakit olsaydı diye geçirmiyor değilim.” (Esra).

“Hafta içinde okul sonrasında çok fazla boş vaktim olmuyor. Bu daha çok artık evime oğluma eşime ayırdığım vakitlerim oluyor. O süre içerisinde de zaten yine bir iş, hani dedim ya benim için boş vakit hiçbir işin olmadığı zamandır. O süre içerisinde de evdeki işlerim aksamsın diye evdeki işlerimi yerine getirmeye çalışıyorum.” (Şeyda).

Okul müdürlerine yıllık izinlerini kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda katılımcıların beşi yıllık izinlerini kullandıklarını, beşinin kullanmadıkları saptanmıştır. Yıllık izinlerini kullanmayan katılımcılardan İbrahim'in görüşü şu şekildedir;

“Şimdiye kadar hiçbir yıllık iznimi kullanmaya fırsatım olmadı. Okulun işleyişini yazın dahi olsa, sorumluluk olduğundan dolayı bırakıp gidemeyeceğimizden kullanamıyorum.”

Yıllık izinlerini kullanan Esra'nın görüşleri ise şöyledir;

“Yıllık izinlerimi kullanıyorum ama tabii ki büyük bir kısmını kullanmıyorum. Niye dersiniz işkolik demeyelim ama sanki aklım burada kalacakmış gibi geliyor. Eksik kalacakmış gibi geliyor. Sırf o yüzden. Yoksa kullanırım tabii niye kullanmayayım. Kullanınca ailemle beraber vakit geçirmeyi tercih ediyorum.”

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul müdürleri hafta içi okul sonrasında ne tür etkinlikler yapmaktadır?” olarak belirlenmişti. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin hafta içi okul sonrası etkinlikleri altı tema altında toplanmıştır. Bunlar, “aile ve arkadaşlarla zaman geçirme”, “hobilerle uğraşma”, “kişisel gelişim”, “ev işleri”, “okulla ilgili işler” ve “bireysel etkinlikler” şeklinde adlandırılmıştır.

“Aile ve arkadaşlarla zaman geçirme” teması altında “evde zaman geçirme”, “birlikte yürüyüş”, “çocuklarla ilgilenme” ve “arkadaşlarla sohbet etme” kategorileri, “Kişisel Gelişim” teması altında, “yüksek lisans” ve “alanla ilgili okumalar” kategorileri, “Hobiler” teması altında “spor yapma”, “kitap okuma”, “resim yapma” ve müzik dinleme” kategorileri, “Ev İşleri” teması altında “çamaşır yıkama”, bulaşık yıkama”, ütü yapma”, “evin temizliği” ve “alışveriş” kategorileri, “Okulla İlgili İşler” teması altında “yarım kalmış işlerin tamamlanması” kategorileri ve “Bireysel etkinlikler” teması altında “tv izleme” ve “internette zaman geçirme” kategorileri ortaya çıkmıştır. Üçüncü alt probleme ilişkin model aşağıda gösterilmiştir.

Model 2. Okul Müdürlerinin Hafta İçi Okul Sonrası Etkinlikleri

Model 2'de görüldüğü üzere, okul müdürleri hafta içi kişisel gelişimlerine, hobilerine, bireysel etkinliklere, ailelerine ve arkadaşlarına zaman ayırmakta, ayrıca okul ve ev ile ilgili işlerle uğraşmaktıkları görülmektedir.

Hafta içi okul sonrası yapılan etkinliklerle ilgili olarak bazı okul müdürlerinin deneyimleri aşağıda verilmiştir.

"Okul sonrası benim haftanın üç günü kendim için yaptığım bir tek sporum var. Beş buçukta işten çıkınca 6 ile 7 arası sporda olurum. Haftanın üç günü rutinim benim o." (Derya).

"Saat 5.30 ailece evde oluruz. Ailemle muhakkak akşam yemeğini beraber yaparız. Mümkün olduğunca hem büyük oğlum hem küçük kızımın onlara vakit ayırmaya gayret gösteririm her gün. Bunun dışında ailemle ilgileniyorum genellikle. Fazla dışarı çıkmam." (Burak).

"Hafta içi okul sonrası evdeyim. Bir de küçük kızım kreşe gittiğinden dolayı onu alma işi bana düşüyor. Hanım genellikle ortaokul öğretmeni olduğu için bizden daha uzun okulda kalıyor. Çocuğu eve getirme, annesi gelene kadar onunla ilgilenme işi bende." (İbrahim).

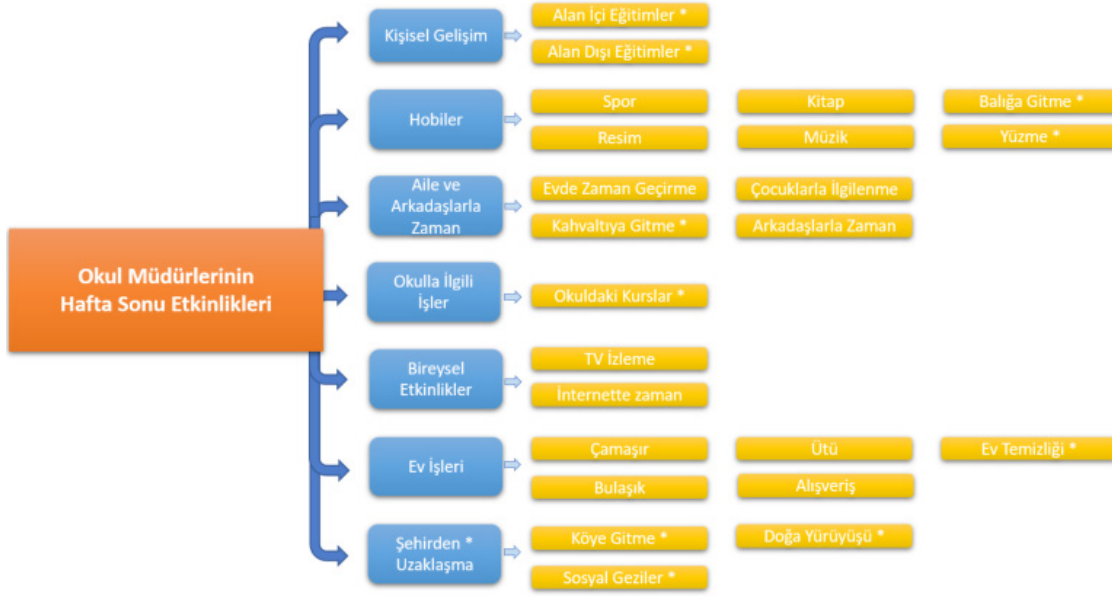
Katılımcılara yöneltilen "okulda yeterince dinlenebiliyor musunuz?" sorusuna tüm katılımcılar okulda dinlenmeye fırsat bulamadıklarını anlatarak yanıt vermiştir. Şeyda'nın bu doğrultudaki görüşleri şu şekildedir; *"...çoğu zaman öğlen yemek gibi şeyimiz olmuyor. Beslenmemiz de çok düzenli olamıyor. Öğretmen arkadaşlarımız saat 12'de çıkıyorlar, ama bizim öyle bir şansımız olmuyor. 12 ile bir en yoğun olduğumuz zaman. Ondan sonra da mesai saatinin bitiminde biz idareciler olarak okuldan çıkabilme durumumuz yok. Çünkü okulum zaten 5'te öğrenciler tarafından terk ediliyor. Okulu kapatıp onların arkasında çıkamıyoruz haliyle. Ortalığın toparlanması, temizlik gibi sebeplerden dolayı günümüzü 6 - 6.30 gibi anca bitirip okuldan ayrılabiliriz."*

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi "okul müdürleri hafta sonu boş vakitlerini nasıl değerlendirmektedir?" olarak belirlenmişti. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin hafta sonu okul sonrası etkinlikleri yedi tema altında toplanmıştır. Bunlar, "aileyle zaman geçirme", "kişisel gelişim", "şehirden uzaklaşma", "okulla ilgili işler", "ev işleri", "hobilerle uğraşma" ve "bireysel etkinlikler" şeklinde adlandırılmıştır.

"Aileyle zaman geçirme" teması altında "kahvaltıya gitme", "evde zaman geçirme", "çocuklarla ilgilenme" ve "arkadaşlarla zaman geçirme" kategorileri ortaya çıkmıştır. "Kişisel Gelişim" teması altında, "alan içi eğitimler" ve "alan dışı eğitimler" olmak üzere iki kategori yer almaktadır. "Alan içi eğitimler olarak okul müdürlerinin katıldıkları seminerler, "takım liderliği", "etkili sunum teknikleri", "beden dili" ve "sınıf yönetimi" iken, alan dışı eğitim olarak yalnızca "fotoğrafçılık eğitimi" belirlenmiştir. "Şehirden uzaklaşma" temasının altında "köye gitme", "sosyal gezilere katılma" ve "Doğa yürüyüşleri," kategorileri, "Okulla ilgili işler" temasının altında "kurslar

veya eğitimler”, kategorileri, “Ev işleri” temasının altında “temizlik”, “çamaşır yıkama”, “bulaşık yıkama”, “ütü yapma” ve “alışveriş” kategorileri, “Hobiler” temasının altında “balık tutma”, “kitap okuma”, “yüzme”, “fotoğraf çekme” ve “spor yapma” kategorileri ve “Bireysel etkinlikler” temasının altında ise “TV izleme” ve “internette dolaşma” kategorileri ortaya çıkmıştır. Dördüncü alt probleme ilişkin model aşağıda gösterilmiştir.

Model 3. Okul Müdürlerinin Hafta Sonu Etkinlikleri

Model 3 incelendiğinde okul müdürlerinin hafta içi ve hafta sonu etkinliklerinin büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. Modelde yıldızla gösterilen kategoriler okul müdürlerinin hafta içi yapamadıkları etkinlikleri işaret etmektedir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şöyledir;

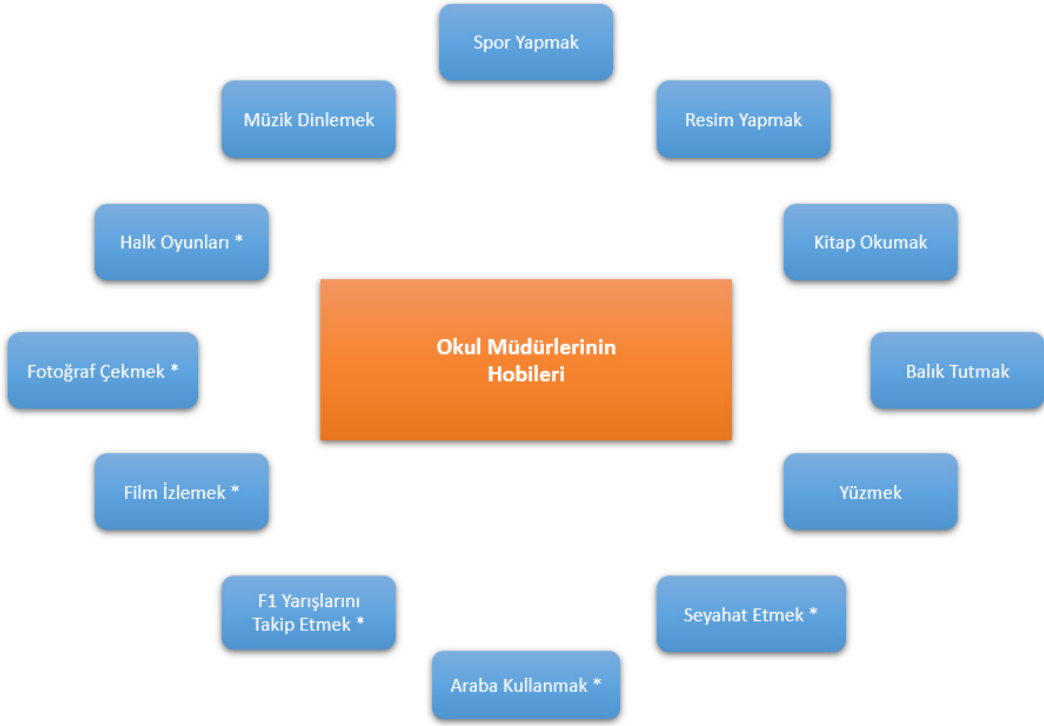
“Cumartesi günü saat birden sonra genellikle yüzde seksen yüzde doksan diyelim, Güzelçamlı’da bir yazlığım var. Yaz kış demeden saat birden sonra da olsa her hafta oraya gidiyorum. Gitmeye çalışıyorum. Orada rahatlıyorum. Cumartesi günü saat 1 buçuktan sonra 2 gibi buradan çıkış yapıyorum Saat 3-4 gibi orada oluyorum Pazar günü de akşam saat beş buçuk altı gibi oradan dönüş yapıyorum... Sessiz sakin beni rahatlatan bir yer. Bunu yaparsam dinlendiğimi düşünüyorum. Eğer herhangi bir sebepten dolayı gidemezsem, pazartesi günü biraz zor geçiyor benim için.” (Burak).

“Hafta sonu boş vakitlerimi genellikle Aydın il merkezinden başka bir yere çıkmak koşuluyla değerlendiriyorum. Köyde bir evimiz var. Orada ağaç çiçek iyi geliyor.” (Derya).

Katılımcı görüşlerine göre okul müdürleri hafta sonu boş zamanlarını sessiz-sakin ortamlarda geçirdikleri (Arda, İbrahim, Burak, Şeyda, Betül, Derya, Esra) ve kişisel gelişimlerine (Atakan, Arda) katkı sunacak etkinliklerde yer aldıkları görülmektedir. Katılımcıların tamamı hafta sonu çocuklarıyla zaman geçirmeye özen gösterdiklerine vurgu yapmaktadır. Özellikle kadın okul müdürleri (Betül, Esra, Gonca) hafta sonu ev işleriyle uğraştıklarını, erkek okul müdürleri ise (Arda, Onur) evin ihtiyaçları için alışverişe zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Okul müdürlerinin hobileri nelerdir?” olarak belirlenmişti. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin hobileri on iki tema altında toplanmıştır. Bunlar, “kitap okumak”, “seyahat etmek”, “balık tutmak”, “yüzme”, “fotoğraf çekmek”, “spor yapmak”, “resim yapmak”, “müzik dinlemek/ müzikle uğraşmak”, “araba kullanmak”, “formula 1 yarışlarını izlemek”, “film izlemek” ve “halk oyunları” şeklinde adlandırılmıştır. Beşinci , alt probleme ilişkin model aşağıda gösterilmiştir.

Model 4. Okul Müdürlerinin Hobileri - Yıldız (*) ile gösterilen hobiler, yöneticilerin gerçekleştirmeye fırsat bulamadıkları hobileridir.

Ortaya çıkan temaya ilişkin bazı okul müdürlerinin ifadeleri şöyledir;

“Saz çalmayı çok severim. Saz çalarım. Üniversiteden beri müzikler ilgileniyorum. Türk halk müziği korosundaydım üniversitede. Türk halk müziğini severim. Rahatlatıyor yani... Evde yoğunlukla film izliyorum son sezon filmlerini kaçırmıyorum. Çok seviyorum.” (Derya).

Katılımcıların dördü (Derya, Şeyda, Onur, Arda) yöneticilik yapmadan önce hobileriyle uğraşmaya zamanlarının olduğunu ancak yönetici olduktan sonra bunları yapamadıklarını dile getirmişlerdir. Konuya ilişkin Şeyda'nın görüşleri şöyledir; “*Bu mesleğin bana getirdiği bir dezavantaj oldu. Hobilerim vardı. Halk oyunları, korolara katılıp şarkı söylemek gibi. Daha önceki yıllarda bunları yapabiliyordum. İnşallah idarecilikten sonra hayatımda bunlarla tekrar ilgilenmek istiyorum.*” (Şeyda).

Sonuç, Tartışma, ve Öneriler

Zaman olgusu, yöneticilerin eşit şekilde sahip olduğu, fakat farklı şekillerde kullanılan, yerine konması, geri döndürülmesi veya satın alınması mümkün olmayan son derece değerli kaynaktır. Özellikle eğitim örgütlerinde bu kaynağın etkili kullanımı ve yönetimi oldukça önemlidir. Yöneticilerin zamana ilişkin sorunlarını ortadan kaldıracabilmeleri ve mevcut zamanları üzerinde etkin denetim sağlayabilmeleri etkin bir zaman yönetimi uygulaması ile mümkün olabilmektedir. Zamanı etkin bir biçimde kullanabilen okul yöneticiler yoğun olan tempolarından sıyrılarak özel yaşamlarında kendilerine daha fazla zaman ayırabileceklerdir.

Eğitim kurumlarında lider olarak görülen okul müdürlerinin okula dinç bir şekilde gidebilmelerinin son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Okul dışında dinlenemeyen müdürler, okula yorgun gelmektedirler. Bu durumun sonucu olarak müdürler gergin olabilmekte ve sağlıklı karar vermekte zorlanabilmektedirler. Özellikle hafta sonları okullarında farklı eğitim programları düzenlenen okul müdürleri daha fazla yorulmaktadırlar. Okullardaki bürokratik yapının gerekliliklerinin yanında, tüm paydaşlarla ilgilenmek durumunda kalan ve tek

karar merci olarak görülen okul müdürlerinin gerek okul içinde gerekse okul dışında dinlenebilmeleri, farklı etkinliklere katılıp hobileriyle uğraşabilmeleri okulun daha sağlıklı işleyişi açısından önemli görülmektedir.

Okul müdürleri, öğrenci ve öğretmenler başta olmak üzere, veliler, yerel yöneticiler ve politikacılar gibi birçok paydaşla iletişim halindedir. Okuldaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında söz konusu paydaşların beklentilerini karşılamak durumunda kalan okul müdürleri bunun dışında özel yaşamlarına ilişkin farklı rolleri ve sorumlulukları da söz konusudur. Dolayısıyla bir okul müdürünün zamanını etkili ve verimli kullanması gerekmektedir. Aksi takdirde gerek okulunun gerekse özel yaşamının kalitesi olumsuz yönde etkilenebilecektir. O halde, okul müdürlerinin zaman yönetimine ilişkin becerilerinin yüksek olması beklenir. Özer ve Kış (2015) zamanı etkili bir biçimde yönetmeyi başaramayan okul müdürlerinin tükenmişlik yaşayabileceklerine vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla okul müdürlerinin zaman yönetimi becerileri boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından önemli bir parametre olarak görülmektedir.

Okul müdürlerinin boş zaman kavramına ilişkin algılarının farklılık gösterdiği ve bazı katılımcıların birden fazla tanımlama yaptığı görülmektedir. Bu durum, okul müdürlerinin yaşamlarında eksikliğini hissettikleri olguları yansıtıyor olabilir. Bu bağlamda dört katılımcının boş zaman kavramını «kendine ayrılan zaman» biçiminde tanımlaması okul müdürlerinin kendilerine yeterince zaman ayıramadıklarının bir göstergesi olabilir.

Araştırmaya katılan okul müdürlerinin hiçbirinin hafta içi dinlenemedikleri, beşinin ise hafta sonu dinlenemedikleri görülmektedir. Hafta sonlarını dinlenerek geçirdiklerini söyleyen okul müdürleri belirli şartların gerçekleşmesi durumunda dinlenebildiklerini ifade etmişlerdir. Kıdemleri 10 yıldan fazla olan okul müdürlerinin hiçbirinin hafta içi ve hafta sonları dinlenemedikleri ortaya çıkmıştır. Kıdemleri 10 yıl ve altında olan okul müdürlerinin ise sadece hafta sonu dinlenebildikleri saptanmıştır. Bu durumun, uzun yıllar yöneticilik yapan okul müdürlerinin iletişim ağlarının genişlemesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Yıllık izinlerini kullanmayan bazı okul müdürleri gerekçe olarak «tatil dönüşü işlerin birikmesi nedeniyle çok daha fazla çalışmak durumunda kalacağım için yıllık izinlerimi kullanmıyorum (İbrahim, 13 yıllık yönetici).», «Okulun işleyişini yazın dahi olsa, sorumluluk olduğundan dolayı bırakıp gidemeyeceğimizden kullanamıyorum (Atakan, 13 yıllık yönetici).» ve «...sanki aklım burada kalacakmış gibi geliyor. Eksik kalacakmış gibi geliyor. O yüzden yıllık izinlerimi kullanamıyorum (Betül, 5 yıllık yönetici).» şeklinde belirtmişlerdir. Bu durum, okul müdürlerinin okulla kendilerini özdeşleştirmelerinden, işkolikliklerinden veya mizaçlarından kaynaklı olabileceği gibi, okul müdür yardımcılarının ilişkin güven probleminin doğurduğu bir sonuç da olabilir. Ayrıca okul müdür yardımcılarının yetiştirilememesi veya yeterince sorumluluk alamamasından da kaynaklanıyor da olabilir.

Hafta sonu dinlenebilmiş okul müdürlerinin okula dinlenerek gidebildikleri ortaya çıkmıştır. Bu veriler ışığında hafta sonu dinlenebilmiş okul müdürlerinin, pazartesi günü okula dinlenerek gidebildiği söylenebilir. Ayrıca katılımcıların tamamı okulda dinlenemediklerini ifade etmişlerdir. Okul müdürlerinin okulda yoğun olarak çalışmak durumunda kaldıklarının bir göstergesi olabilir.

Kıdemleri 10 yıldan fazla olan okul müdürlerinin tamamının hafta içi ve hafta sonları dinlenemedikleri ortaya çıkmıştır. Kıdemleri 10 yıl ve altında olan okul müdürlerinin ise sadece hafta sonu dinlenebildikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum, uzun yıllar yöneticilik yapan okul müdürlerinin iletişim ağlarının genişlemesinden kaynaklanabileceği düşünülebilir. Okul müdürlerinin rolleri gereği iletişimlerinin süreklilik arz etmesi ve canlı tutulması hafta sonlarında da dinlenemedikleri sonucunu doğurabilir. Ayrıca bu süre zarfında sorumlulukların artması, çevrenin genişlemesi de okul müdürlerinin dinlenemeyişlerinin bir başka nedeni olabilir.

Öğrenci sayısı fazla olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullanmadıkları belirlenmiştir. Buna paralel olarak, yıllık izinlerini kullanabildiğini söyleyen okul müdürlerinin öğrenci sayısı az olan okullarda görev yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan okul müdürlerinden, öğrenci sayısı 200'ün üzerindeki okullarda görev yapanların yıllık izinlerini kullanmadıkları söylenebilir. Bu durum, okul müdürlerinin işkolikliğinden veya mizaçlarından kaynaklı olabileceği gibi, okul müdür yardımcılarının ilişkin güven probleminin doğurduğu bir sonuç da olabilir.

Öğrenci sayısı 200'den fazla olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullanmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrenci sayısı 200'ün altında olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla öğrenci sayısı 200'ün olan okullarda görev yapan müdürlerin yıllık izinlerini kullandıkları söylenebilir. Bu nedenle öğrenci ve veli sayısının fazla olduğu okullarda iş yükünün

arttığı, zaman yönetimi sorunlarının söz konusu olduğu dolayısıyla müdürlerin yıllık izinlerini kullanamadıkları düşünülebilir. Zaman yönetimine ilişkin yapılmış araştırmalarda da benzer sorunlar dile getirilmiştir. Okul mevcudunun fazla olması derslik sayısının yetersiz olması gibi nedenler eğitimin niteliğini düşürdüğü ve zaman yönetimi gibi sorunlara yol açtığı birçok araştırmalarda dile getirilmiştir (Köse, 2008; Yakut, 2006; Memduhoğlu, 2008).

Okul müdürleri hafta içi okul sonrasında aileleriyle zaman geçirme çabası içerisinde. Okulun yorgunluğunu çocuklarıyla zaman geçirerek gidermeye çalışmaları tüm katılımcıların ortak isteği olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların tamamı hafta içi aileleriyle zaman geçirdiklerini ve buna özen göstermeye çalıştıklarına vurgu yapmışlardır. Dolayısıyla okul müdürlerinin hafta içi yoğun olmalarına rağmen aileleriyle zaman geçirmeye özen gösteriyor oldukları söylenebilir.

Katılımcıların hafta sonlarını şehir dışına çıkarak sessiz-sakin ortamlarda geçirdikleri ve hobilerine zaman ayırabildikleri ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla hafta içi yorgunluklarını şehirden uzaklaşarak gidermeyi tercih ettikleri söylenebilir. Bazı katılımcıların kişisel gelişimlerine katkı sunacak etkinliklerde yer aldıkları saptanmıştır. Dolayısıyla okul müdürlerinin kendilerini geliştirmeye istekli olduğu sonucu çıkarılabilir. Katılımcıların tamamı hafta sonu çocuklarıyla zaman geçirmeye özen gösterdiklerine vurgu yapmaktadır. Kadın okul müdürlerinin hafta sonu evin rutin işleriyle uğraştıkları için erkeklerden daha az dinlenebildikleri söylenebilir.

Katılımcıların hobileri çeşitlilik göstermektedir. Yöneticilerin hafta içinde hobilerine zaman ayıramadıkları ancak hafta sonunda hobilerini yapmaya fırsat buldukları ortaya çıkmıştır. Yönetici olmanın bazı katılımcıları hobilerinden zorunlu olarak uzaklaştırdığı saptanmıştır. Bu durum yönetici olmanın bir dezavantajı olarak görülebilir.

Sonuç olarak kadın ve erkek okul müdürlerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının farklılaştığı, kadın okul müdürlerinin, erkek okul müdürlerine göre daha az dinlenebildikleri, erkek okul müdürlerinin hobilerine daha fazla zaman ayırdıkları saptanmıştır. Okul müdürleri, aileleriyle birlikte zaman geçirmeye özen göstermektedirler. Ayrıca okul müdürlerinin arkadaşlarıyla zaman geçirdikleri, spor yaptıkları, kişisel gelişimlerine yönelik kurslara gittikleri, alanlarıyla ilişkili olarak eğitimler aldıkları görülmektedir. Hafta içinde hiçbir okul müdürünün dinlenemediği, hafta sonu dinlenebilen okul müdürlerinin pazartesi günü okula dinlenmiş bir şekilde geldikleri, kıdemleri fazla olan müdürlerin yıllık izin kullan(a)madıkları, kıdemleri az olan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullandıkları, öğrenci sayısı 200'ün üzerinde olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullanmadıkları ve son olarak okul müdürlerinin hiçbirinin konser ve tiyatro gibi etkinliklere katıl(a)madığı ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulguları doğrultusunda uygulamacılar için aşağıdaki öneriler getirilebilir::

- Okul içerisinde liderliğin paylaşılması, liderin iş yükünü hafifletebilir. Böylece daha az yorulması beklenen okul müdürleri, daha etkili yöneticilik yapabilir.
- Okul müdürlerinin iş yüklerini azaltmak ve dolayısıyla kendilerine ayıracakları zamanı artırmak için hem müdürlerin hem müdür yardımcılarının iş tanımlarının yeniden yapılması, okullara destek eleman niteliğinde yeterli memur ataması yapılması düşünülebilir.
- İnsanların, boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerden yaşam doyumu sağlayabilmeleri, günlük yaşamın sıkıntı ve stresinden uzaklaşabilmeleri ve topluma uyum sağlayabilmeleri açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda okul müdürlerinin hafta sonları mutlak bir dinlenme sürecinde olmaları için bir politika üretilmesi yararlı olabilir.
- Araştırma kapsamında öğrenci sayısı 200'ün üzerinde olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullanamadıkları göz önünde bulundurulacak olursa, yönetici norm kadrolarına ilişkin yönetmeliğin yeniden gözden geçirilmesi ve öğrenci sayısı 200 'ün üzerinde olan okullarda 2 müdür yardımcısı norm kadrosunun verilmesi önerilebilir.
- Okul müdürlerine zaman yönetimi eğitimi verilebilir.
- Öğrenci sayısı 200'ün üzerinde olan okullarda görev yapan okul müdürlerinin yıllık izinlerini kullanamadıkları sonucundan yola çıkarak, yeni yapılacak okulların çok büyük olmaması, butik okullara ağırlık verilmesi; yöneticilerin iş yüklerinin azaltılması, kendilerine ve ailelerine ayıracak zamanların artırılması açısından önerilebilir.
- Bulgular ışığında araştırmacılar için aşağıdaki öneriler getirilebilir;

- İzin kullanmayan okul yöneticilerinin izin kullanmama nedenleri ayrıntılı olarak araştırılabilir.
- Yöneticilerin izin kullanıp kullanmadıkları üzerine nicel bir araştırma yapılabilir.
- İzin kullanmayan okul müdürlerinin bulunduğu okullardaki öğretmen ve müdür yardımcılarının görüşlerini belirlemeye yönelik ayrıntılı nitel araştırmalar yapılabilir.
- Okul müdürlerinin boş zamanlarını değerlendirme biçimleri ile okuldaki öğretimsel liderlikleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırılabilir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, Y.S. (2006), Serbest Zaman Felsefesi, 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiriler Kitabı , Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Aydoğan, İ., & Gündoğan, F. B. (2016). Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı : 21 Yıl : 2006/2 (217-232).
- Aytaç, Ö. (2002). *Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 231-260.
- Baş, T.,Akturan,U. (2013). Nitel araştırma yöntemleri nvivo ile nitel veri analizi, örnekleme, analiz, yorum. Ankara : Seçkin Yayıncılık.
- Brannen, J. (2005). Mixing methods: the entry of qualitative and quantitative approaches into the research process. *International Journal of Social Research Methodology* (3), 173-184.
- Creswell, J.W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. (Çev.Ed., M.Bütün, S.B. Demir). Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Çakıroğlu, H. (1998). *Beden eğitimi dersi ve diğer dersler açısından okullarda ders dışı faaliyetlerin durumu eğitsel kollar ve faaliyetleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü , İstanbul.
- Köse, M., F. (2008). *Yönetici adayi öğretmenlerin yöneticiliğe bakış açıları ve yöneticiliğe tercih nedenleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Memduhoğlu, H., B.(2008). *Türk eğitim sisteminin örgüt ve yönetim yapısı*, H. B. Memduholu & K. Yılmaz (Ed.), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (73-104), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Sabbah, Ç., & Aksoy, E. (2011). Üniversite öğrencileri ve çalışanların boş zaman etkinlikleri: Adıyaman Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (4) 2011-Bahar, 10-23.
- Şahin C.,K, Akten S., & Erol, U.E. (2009). Eğirdir Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 62-71.
- Tel, M. (2007), *Öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri üzerine sosyolojik bir araştırma: doğu anadolu örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Tezcan, M. (1993). *Serbest zamanlar sosyolojisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:174, Ankara.
- Özer, N & Kış, A. (2015), Okul müdürlerinin zaman yönetimi becerileri ile yaşadıkları iş aile çatışması arasındaki ilişki, *Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi: Teor ve Uygulama*, 6 (11), 103-122.
- Yakut, G. (2006). *İlköğretim okul müdürlerinin mevzuattaki görev tanımlarına likin davranışları gösterme düzeyleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık:Ankara.